

Bodem als spil van ecosysteemdienstbenadering landbouw?

nieuws

Naar aanleiding van het Internationaal Jaar van de Bodem organiseert de Vlaamse overheid acties rond duurzaam bodembeleid. Tijdens het 'bodembewust debat' in Mechelen, een initiatief van de milieuadministratie, werd er sterk de nadruk op gelegd dat (onbebouwde) grond een schaars goed is in Vlaanderen. Dat heeft volgens de panelleden een aantal consequenties, bijvoorbeeld dat het beleid er goed aan doet om te blijven investeren in de sanering van vervuilde sites, de zogenaamde brownfields. Bond Beter Leefmilieu ageerde om dezelfde reden sterk tegen het Vlaamse verkavelingssyndroom. Over landbouw en bodem werd niet breed uitgeweid, maar er werden wel enkele pertinente vragen gesteld. Waarom zouden landbouwers zich bijvoorbeeld niet laten inschakelen in een ecosysteemdienstenbenadering?

🕒 23 APRIL 2015 – LAATST BIJGEWERKT OM 4 APRIL 2020 15:21

Lees meer over:

milieu

Naar aanleiding van het Internationaal Jaar van de Bodem organiseert de Vlaamse overheid acties rond duurzaam bodembeleid. Tijdens het 'bodembewust debat' in Mechelen, een initiatief van de milieuadministratie, werd er sterk de nadruk op gelegd dat (onbebouwde) grond een schaars goed is in Vlaanderen. Dat heeft volgens de panelleden een aantal consequenties, bijvoorbeeld dat het beleid er goed aan doet om te blijven investeren in de sanering van vervuilde sites, de zogenaamde brownfields. Bond Beter Leefmilieu ageerde om dezelfde reden sterk tegen het Vlaamse verkavelingssyndroom. Over landbouw en bodem werd niet breed uitgeweid, maar er werden wel enkele pertinente vragen gesteld. Waarom zouden landbouwers zich bijvoorbeeld niet laten inschakelen in een ecosysteemdienstenbenadering?

Met een reeks acties, waaronder het debat in Mechelen, wil de Vlaamse overheid het 'bodembewustzijn' vergroten. De campagne wordt opgehangen rond vier thema's: bodem en gezondheid, bodem en economie, bodem en leefomgeving en bodem en innovatie. De panelleden van het debat zijn experts uit het onderzoek en het bedrijfsleven. In verband met bodem en gezondheid vertelt toxicoloog Jan Tytgat (KU Leuven) hoe belangrijk de bodem als ecosysteem is, bijvoorbeeld voor de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen. Vrijwel alle bestaande antibiotica zijn afkomstig van bodemschimmels. Tel daar nog bij dat de bodem de bakermat is voor gezonde voeding en gezond drinkwater, en je begrijpt waarom Tytgat benadrukt dat de bodem niet als dode materie gezien mag worden.

Van een gezonde bodem gaan veel weldaden uit, tot zelfs rustgevende stoffen die vrijkomen wanneer een tuinier in de grond woelt. Diezelfde bodem kan echter ook verontreinigd zijn, met alle risico's van dien als het een moestuin betreft. Professor Bodemkunde Karen Vancampenhout (KU Leuven) geeft tuiniers enkele tips. Weet bijvoorbeeld dat de verontreiniging in de bodem kan zitten, maar ook van beregening met putwater afkomstig kan zijn. Gebruik van pesticiden belast zowel de groenten als de omgeving. Zand dat opwaait, kan zware metalen en andere ongewenste stoffen op groenten doen neerkomen. Het spreekt dus vanzelf dat je groenten goed moet wassen voor consumptie. Recent heeft de overheid alle nuttige tips rond gezond en veilig tuinieren, verzamelt op de website '[Gezond uit eigen grond](#)'.

In de wetenschap dat alle particuliere tuinen samen acht procent van Vlaanderen uitmaken, suggereert professor Vancampenhout dat je ze zou moeten kunnen inschakelen om milieuproblemen zoals stikstof- en fosforuitspoeling op te lossen. Vandaag rekent de overheid daarvoor uitsluitend op de professionele landbouw maar terwijl blijven burgers overmatig veel meststoffen aanslepen voor hun tuintje. Als bioboer en voorzitter van het biogrondfonds De Landgenoten had Tom Troonbeeckx van de professoren graag vernomen dat biolandbouw een sleutelrol kan spelen bij het vermijden van bodemverontreiniging. Professor en biochemicus Willy Verstraete, die nochtans niet mals is voor het huidige landbouwmodel wanneer het over stikstof(in)efficiëntie gaat, houdt een slag om de arm: “We mogen geen chemofobie hebben en niet te afkerig zijn van kennis van de chemie en hoe die inschakelen in de landbouw.”

Los van de discussie bij welk soort landbouw de bodem het beste vaart, is het drama in Vlaanderen dat er gemorst wordt met nochtans schaarse grond. “In Vlaanderen wordt er verkaveld aan een tempo van zes hectare per dag”, vertelt Erik Grietens van Bond Beter Leefmilieu. “De open ruimte gaat in een hoog tempo op de schop terwijl we er veel zuiniger mee zouden moeten omspringen.” Daarom ijvert hij voor een intensiever gebruik van gesaneerde brownfields, die in 200.000 tot 250.000 woongelegenheden zouden kunnen voorzien. Dat is 50 procent van de woonbehoefte in Vlaanderen. Het huidige verkavelingsmodel, met amper 15 woningen per hectare en hoge kosten voor onder andere riolering en wegverkeer, heeft dan wel afgedaan. Grietens: “Voor de ferme met tuin is er een alternatief, namelijk de rijwoning met een park dichtbij.” Professor Vancampenhout valt Grietens bij: “De Vlaming heeft niet alleen een baksteen maar ook een betonklinker in de maag.” Onze tuinen, en de waterinfiltratie in de bodem, zouden volgens haar beter af zijn met wat minder verharding.

Dat 30 à 40 procent van de 100 eenheden stikstof die een landbouwer aan een gewas geeft, uitloopt met alle milieuproblemen van dien en er uiteindelijk maar 18 eenheden op het bord van de consument belanden, is voor professor Verstraete de reden om het huidige landbouwmodel in vraag te stellen. “Wereldwijd gaat drie procent van alle energie naar kunstmestproductie!”. Vanuit haar specialisatie als bodemkundige merkt professor Vancampenhout op haar beurt op dat landbouw(beleid) nood heeft aan radicaal nieuwe concepten en een geïntegreerde aanpak. “De focus ligt te eenzijdig op stikstof of fosfor. Het ecosysteem- en kringloopen denken moet meer in de landbouw geïntroduceerd worden.”

Biolandbouw kan wat dat betreft een voorbeeld zijn, maar er is volgens Vancampenhout nog veel kennis die beter beschikbaar gemaakt moet worden voor de landbouwpraktijk. Nu streeft men bijvoorbeeld naar minder stikstofuitspoeling, maar wordt er daardoor ook minder organische stof aan de bodem toegediend en zo dreig je het probleem nog te verergeren.” Moet de boer nu al vrezen voor nog meer regeltjes? Volgens Vancampenhout niet, omdat de individuele aanpak probleem per probleem vervangen wordt door een geïntegreerde aanpak zonder tegenstrijdigheden en met meer ruimte voor de visie van de boer.

Steven Van Passel, docent milieueconomie aan de UHasselt, vergeleek de waarde van grond met die van aandelen. “Het is in geen van beide gevallen een perfecte weerspiegeling van de toekomstige opbrengsten. Door bijvoorbeeld incomplete informatie of speculatie reflecteert de waarde de private baten niet meer.” Met het waarderen van externe baten, denk daarbij aan milieubaten die niet op de markt verhandeld worden, wordt volgens Van Passel vooruitgang geboekt. Toch blijft de ontwikkeling van een betalingssysteem voor ecosysteemdiensten een uitdaging, zeker in een ontwikkelde regio als de onze die vastgespijkerd zit door bestaande regeltjes.

“Een uitdaging waar de overheid hopelijk werk van maakt”, valt professor Verstraete hem bij. De Gentse biochemicus dicht landbouw overigens een grote rol toe in het ecosysteemdienstenverhaal: “Landbouwgrond levert een bijdrage aan de productie van drinkwater. Vertaal dat positief. Anderzijds produceert de bodem tien keer meer broeikasgassen dan het verkeer. Schakel landbouwers in om het klimaatprobleem aan te pakken want een kleine bijsturing in deze sector zal een groot effect hebben.”

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: <https://www.facebook.com/vilt.nieuws/>

screenreader.visit us on our linkedin page: <https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/>

screenreader.visit us on our instagram page: <https://www.instagram.com/vilt.nieuws>

screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws

screenreader.visit us on our bluesky page: <https://bsky.app/profile/viltmieuws.bsky.social>

